

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Türkiye cezaevlerinde, kapasite aşırı doluluk oranları, uzun süren yargılama süreçleri ve haksız tutuklamalar nedeniyle adaletsiz birçok uygulama yaşanmaktadır. Cezaevlerinde tutulan yüzbinlerce kişinin yaşam koşulları insan onuruna aykırı bir şekilde ulusal ve uluslararası mevzuatın ihlaline neden olmaktadır. Türkiye'nin bir hukuk devleti olduğu ve kanuna aykırı işlemlerin olmayacağına görülmesi gereken yerlerden biri de yargılama süreçleri ve devamında infaz alanları olan cezaevleridir. Hakkında herhangi bir hüküm verilmemiş on binlerce tutuklu çok fazla uzun sürelerle tutuklu kalmakta, hasta tutukluların sağlık hakkı kapsamındaki talepleri tam olarak yerine getirilmemekte ve bu nedenle dönem dönem yaşam kayıpları yaşanmaktadır. 2020 yılı başından Eylül 2022 dönemine kadar en az 143 tutuklunun Türkiye cezaevlerinde yaşamını yitirdiği kamuoyuna yansımıştır. Cezaevlerinde hukuk dışı bir şekilde tutulan on binlerce tutuklunun yaşam hakları risk altındadır. Türkiye cezaevlerinde işkence, kötü muamele, mobing ve şüpheli ölümler sistematik bir hal almıştır. İşkence ve şüpheli ölüm iddiaları yeterince soruşturulmamakta, sorumlular yaptırımsız bırakılmakta ve ölümlerin yaşandığı cezaevlerinin idarecileri görevlerine devam ettirilmektedir.

Cezaevlerinde şüpheli bir şekilde öldüğü iddia edilen kişilerin aileleri ve avukatları hükümlü ve tutukluların ölüme sürüklendiği, sağlık durumları uygun olmadığı halde veya hasta oldukları halde tedavilerinin aksatıldığı, ilaç kullananlara ilaçlarının ya verilmediği ya da eksik/geç verildiği ifade edilmektedir. Öte yandan cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülere karşı işkence, kötü muamele ve hak ihlali iddiaları gittikçe artan oranda kamuoyuna yansımaktadır. Cezaevi idaresince "intihar etti" denilen birçok tutuklunun ailesi yakın dönemde kendileri ile görüştüklerini, cezaevi sorunları dışında olumsuz bir durumun yansıtılmadığını ifade etmektedir. Aydın Cezaevinde intihar etti denilen 28 yaşındaki Yılmaz Ekinci'ye, öncesinde 10 gardiyan tarafından işkence yapıldığı iddia edilmektedir. Basına yansıyan görüntülerde Ekinci'ye yapıldığı iddia edilen kötü muamelenin teyit edildiği görülmüştür.

Cezaevinde intihar ettiği iddia edilen tutukluların önemli bir bölümü hücre cezasına çarptırılan kişilerdir. Burada yalnız ve korunaksız bırakılmaları yanında, vaka yaşandığında herhangi bir tanığın olmaması şüpheli ölüm iddialarını güçlendirmektedir. Ayrıca psikolojik sağlık durumu uygun olmayan, ilaç kullanan veya klostrofobik eğilimi olan kişilerin bu kapalı alanlarda tutulması intihar riskini arttıran bir faktör olarak görülmelidir. Diyarbakır 2 Nolu Yüksek

Güvenlikli Cezaevi'nde bulunan siyasi tutuklu Kadri Ekici de hücrelerinde ölü bulundu. Ekici, son bir yıldır tekli hücrede tutuluyordu. Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi'nde tutuklu bulunan ve tahliyesine 5 ay kalan Vedat Erkmen, kaldığı hücrede şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir. 3 yıl cezası olan 28 yaşındaki Sinan KAYA'nın da intihar ettiği iddia edilmiştir. 20 yaşında kalp krizi geçirdiği iddia edilen Şervan Can Güder ve birçok tutuklunun gerçek ölüm nedeni hakkında kamuoyunun, ailelerinin, avukatlarının şüpheleri vardır. Yukarıda verilen 50'ye yakın isim listesinden önemli bir bölümü bu şekilde göz göre göre ölmüştür. Bu hücre sisteminin yaşam hakkını tehdit ettiği görülmelidir. Ancak daha önemli bir durum şudur: Ailelerin çoğunluğu "intihar etti" denilen kişilerin "intihar etmediğini" "kasten veya ihmalle öldürüldüğünü" ifade etmektedir. Ancak bu iddialar yeterince soruşturulmamakta veya sorumlular hakkında gerekli ve yeterli incelemeler yapılmamaktadır.

En son Malatya Akçadağ Cezaevi'nde tek kişilik hücrede intihar ettiği iddia edilen 25 yaşındaki tutuklu Barış KEVE'nin ailesi de Keve'nin intihar etmediğini kasten veya ihmalle ölüme götürüldüğünü iddia etmektedir. Keve'nin "zorunlu kullandığı psikiyatrik ilaçların aniden kesildiği, tek başına kalamayacağı yönünde raporunun olduğu, Malatya Akçadağ T tipi Kapalı Cezaevi'ne beş gün önce nakledildiği, tek kişilik hücrede tutulduğu, 100 gündür tutuklu olduğu ve hakkında verilen cezanın Yargıtay tarafından bozulduğu ifade edilmektedir. Kendini astığı iddia edilen Keve'nin sırt bölgesinde de yaraların olduğunu ifade eden ailesi ve avukatları evli ve iki çocuğu olan Keve'nin intihar ettiğine inanmadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca hücre cezası verilen bir tutuklu için yapılması gereken kontrollerin yapılmadığı, saatlik yapılması gereken gözetim işleminin yapılmadığı, akşam sayımının saatinde yapılmadığı, 20:30'da yapılması gereken sayımın yapılmadığı aileye saat 22:00 sularında haber verildiği iddia edilmektedir.

Gencecik insanların adil olmayan, aksayan ve çok uzun süren yargılama süreçleri ile cezaevlerinde tutulması, ceza evlerinde ise gayri insani ve hukuk dışı muamelelere maruz bırakılması bir hukuk devleti için olması gereken bir durum değildir. Evlatlarını "adalet" sistemine teslim eden aileler cenazelerini almasınlar. Türkiye cezaevlerinde evrensel hukukun ilkelerinin uygulanması, insan onuru ve yaşam hakkının korunması, ölümlerin, şüpheli ölümlerin veya intiharların önlenmesi için insan haklarından sorumlu olan her yapı görevini yerine getirmelidir.

Bu bağlamda:

- 1) 18 Eylül 2022 tarihinde Malatya Akçadağ cezaevinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitiren 25 yaşındaki Barış Keve'nin ölümü hakkında bir soruşturma açılmış mıdır? Barış KEVE neden hücre cezasına çarptırılmıştır?
- 2) Barış KEVE'nin yaşam hakkının ihlal edilmesi nedeniyle hakkında soruşturma açılan kamu görevlisi sayısı kaçtır? Kendisine hücre cezası verilmesinin hukuki gerekçeleri nelerdir? Hücre tecriti altında iken yapılması gereken kontrol ve sayımlar yapılmış mıdır?
- 3) Zorunlu kullanması gereken ilaçları olan Barış KEVE'nin kullandığı ilaçların kendisine verilmemesinin gerekçeleri nelerdir?
- 4) 2015-2022 yılları arasında Türkiye cezaevlerinde intihar ettiği iddia edilen tutuklu ve hükümlü sayısı kaçtır?

- 5) İntihar ettiği iddia edildiği halde intihar etmediği, yapılan inceleme ve soruşturma sonucunda gardiyanlarca veya diğer mahpuslarca öldürüldüğü açığa çıkan vaka sayısı kaçtır? Bu kapsamda görevden uzaklaştırılan, tutuklanan, hüküm giyen ve halen hükümlü olan kişi sayısı kaçtır?
- 6) Mahpuslara hücre cezası verilmesinin hukuki gerekçeleri nelerdir? Cezaevlerinde intihar ettiği iddia edilen kişilerin ne kadarı daha öncesinde hücre cezasına çarptırılmıştır?
- 7) Hücre cezasının intihar eğilimini arttırdığı konusundaki iddialar hakkında bir inceleme ve araştırma başlatacak mısınız?
- 8) Hücre cezasına çarptırılanların kişilerin klostrofobi ve diğer psikolojik durumları dikkate alınmakta mıdır? Hücre cezası verilemeden önce intihara sürüklenme riskinin değerlendirilmesi amacıyla bir çalışma yürütülmekte midir? İntihar vakalarının önlenmesi amacıyla hangi tedbirleri alacaksınız?
- 9) Türkiye cezaevlerinde sistematik hak ihlallerinin önüne geçilmesi, yaşam hakkının korunması, hücre cezası verilen mahpusların yaşam haklarının korunabilmesi ve hukukun verdiği hakların uygulanabilmesi için hangi çalışmaları yürüteceksiniz?